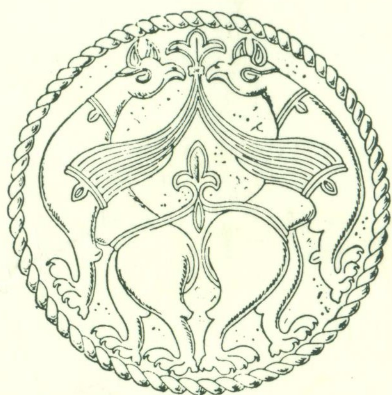
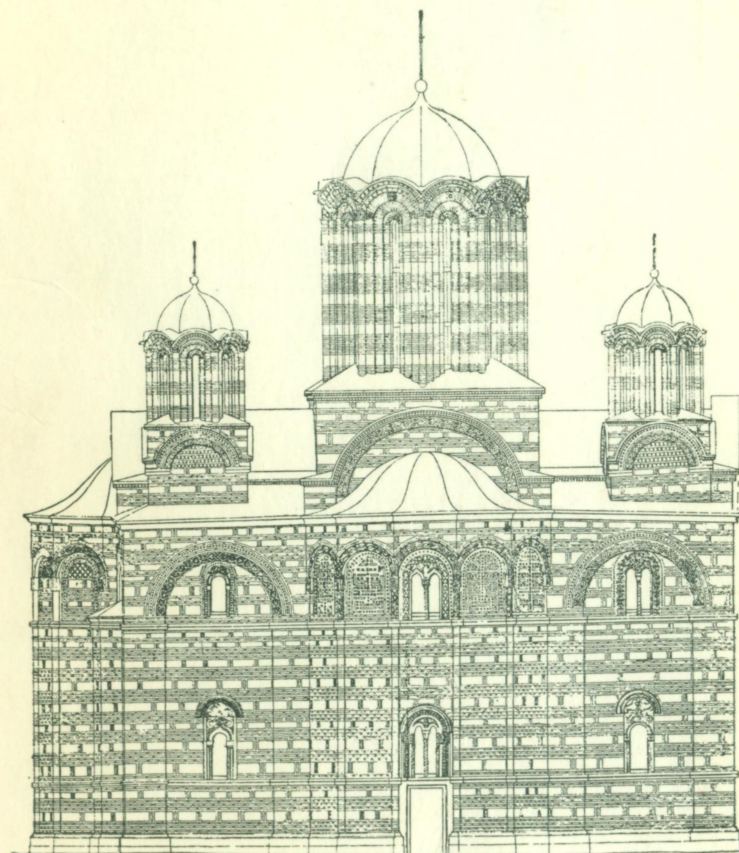
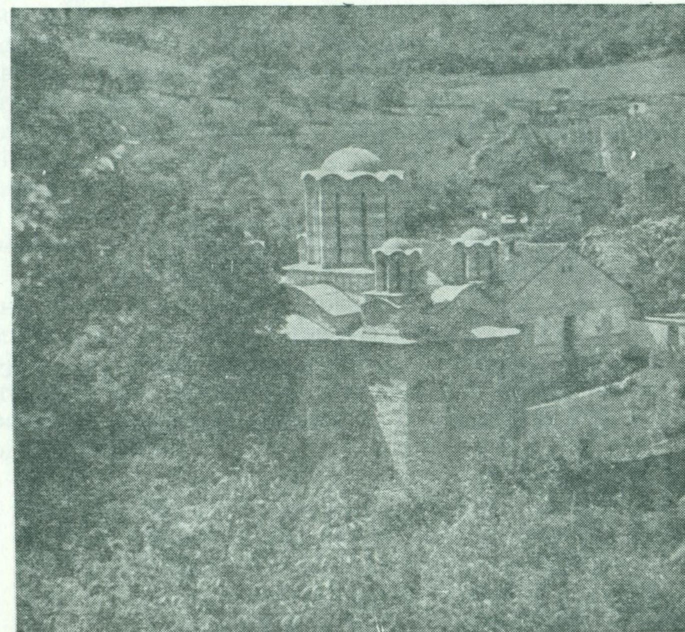

МАНАСТИР РАВАНИЦА

1972.

МАНАСТИР РАВАНИЦА

1972.

По
Др-у ВЛАД. Р. ПЕТКОВИЋУ
МИХАЈЛУ ПОПОВИЋУ и
РАЈКУ НИКОЛИЋУ

ИЗДАЊЕ МАНАСТИРА РАВАНИЦЕ
(п. Сење код Ћуприје)

Штампа: »ГРАФОС« — »7. ЈУЛИ«

МАНАСТИР РАВАНИЦА

Манастир Раваницу са црквом посвећеном светом Вазнесењу Господњем сазидао је свети кнез Лазар 1381. године.

У једном старом рукопису пише о њему: „Подиже из темеља храм у славу Вазнесења Господњег врло висок и врло леп, утврди га на четири стуба и озари га живописом . . . украси га златом и обилним украсом: обдари га богато разним сасудима сребрним и позлаћеним . . . Огради га градом и утврди га са седам кула; сагради трпезарију . . . сазида ћелије и прилепи их уза зид као птичија гнезда . . . Засади винограде и подиже воћњаке. Онда сабра у њему велики број монаха и установи општежиће . . . Сазида и други храм који лежи на источној страни у подгорју тога места . . . и подиже болнице за болесне монахе, за странце и расслабљене“.

Свети Кнез није жалио средстава како би подигао и на достојној висини одржао манастир у коме је хтео имати склониште и за живота и после смрти. У повељи коју је дао Раваници нарочито се наглашава да је све што припада манастиру сам откупио и добровољном променом имања прибавио. То је нашло одраза и у народној песми:

Што је Лаза саградио цркву
За живота јоште за својега
Саградио себи задужбину
О свом лебу и о своме благу
А без суза, без сиротињскије.

Само 8 година после довршења Раванице догодила се Косовска битка (1389), када је свети кнез Лазар погубљен. Тело светог Кнеза било је прво сахрањено у цркви у Приштини, а после две године пренето у Раваницу и у њој почивало читавих 300 година.

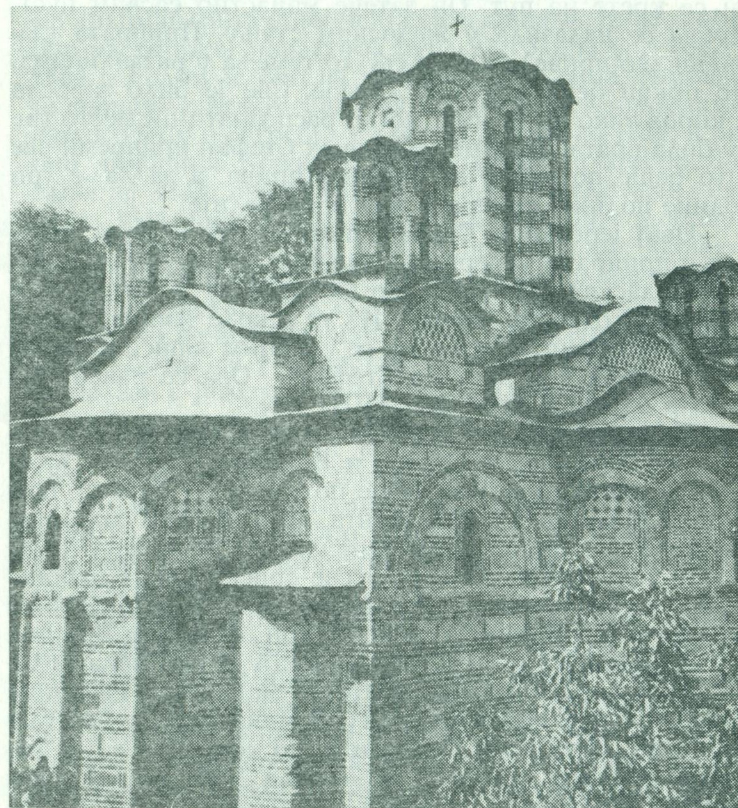
После Косовске битке Турци су више пута пленили целу српску земљу. Тада су поједина утврђена места била жртве њихових пустошења. У броју ових спомиње се и тврђава ман. Раванице. Забележено је да је Раваница паљена и пустошена 1398, 1427. и 1436. године.

После коначне пропасти српске државе (1459. г.), Турци су подвргли општем пустошењу све манастире. Тада су поново опустошили и Раваницу и из цркве однели све сребро и злато које су нашли. Саму цркву — како сведочи један путописац из XVI века — нису дирали.

Од 1687. до 1691. године настали су за Раваницу тешки дани. Записи из тих година спомињу како је она и тада паљена и пљачкана, а монаси убијани, тако да је скоро запустела.

Јеромонах раванички Стефан Даскал оставио је спомен о страшним данима које је Раваница преживела крајем XVII века. По његовом запису, у пролеће 1690. године патријарх пећки Арсеније Чарнојевић са 37 хиљада породица морао је испред турске силе бежати преко Дунава. Тада и монаси из манастира Раванице узеше мошти светог кнеза Лазара и придружише се патрјарху Арсенију. Ишли су четрдесетак дана док не приспеше у град Будим и ту више Будима населише се у месту званом Сент Андреја. Ту се настани патријарх са епископима, монасима и многобројним народом. Раваничани подигоше у Сент Андреји близу дунавске обале малу цркву и у њу положише мошти светога кнеза Лазара. Године 1697., како пише Стефан Даскал, раванички калуђери оставише Сент Андреју и нађоше у шуми у Фрушкој Гори пуст манастир Врдник. Они обновише овај манастир и покрише га, саградише од дрвета трпезарију и ћелије, а у цркви коју — за успомену на Раваницу — посветише Вазнесењу Господњем, положише мошти светога кнеза Лазара.

Одвојени од свога манастира, раванички монаси су и даље сматрали да припадају својој старој обитељи.

Манастир Раваница

Чим је 1718. године утврђен у Пожаревцу мир између аустријског ћесара и Турака, једини од живих монаха раваничких који се беху затекли у Врднику, јеромонах Стефан Даскал, зажеле да види своју негдашњу обитељ у Србији. Још се мир не беше углавио, а он се крете на пут. Он затече манастир сасвим пуст. Црква се налазила у жалосном стању. Припрата (западни део цркве) била је све до темеља у развалинама. По цркви беше изникло дрвеће. Све је било зарасло у коров тако да се није могло распознати ни место где су била врата. Те зиме јеромонах Стефан припреми све што беше потребно за оправку цркве, а за даље три године подиже припрату и обнови ћелије.

Овај јеромонах Стефан, чији се лик и данас сачувао у припрати, северно од улазних врата, носио је надимак даскал (учитељ), јер он беше ту у обновљеној Раваници отворио школу. Из те школе изишао је велики број свештеника који се својим записима хвале да су учили код даскала Стефана. Ова се раваничка школа одржала кроз цео XVIII век.

Кроз цео тај век одржавала се и веза између манастира Раванице у Србији и Врдника у Срему. Када 1739. аустријска војска беше потучена од Турака, патријарх Арсеније IV Шакабента, који се беше јако експонирао у корист Аустријанаца, био је принуђен да пређе у Аустрију. Тада се и све српске цркве нађоше у незгодном положају. Раванички монаси онда нађоше за добро да све манастирске ствари пренесу у Врдник.

У ратовима који су се при крају XVIII века водили у Србији с Турцима, братство манастира Раванице играло је врло значајну улогу. У манастиру је био главни стан брата Коче Петровића, по коме је и војна названа „Кочина крајина“. 9. априла 1788. главни стан Кочина брата беше нападнут са великом снагом од Турака и тада је Раваница поново опљачкана а ћелије попаљене. 1794. године црква је поправљена и ћелије поново озидане.

Неке су оправке вршене и у Карађорђево и Милошево време.

1833. године је израђен и постављен садашњи иконостас у цркви. Тада је игуман манастира био Никанор Кнежевић, родом из Шибеника, постриженик манастира Крке (умро на Св. Саву 1838. и сахрањен са јужне стране олтара).

Највише је у XIX веку у Раваници урађено за време архимандрита Дионисија Поповића — Буне, који је био настојатељ манастира пуне 22 године (од 1842. — 1864.). Родом је био из Черевића из Срема, гимназију је свршио у Новом Саду, богословију у Карловцима и философију у Загребу. У Србију је прешао 1839. и прво био чиновник Конзисторије, а затим професор Богословије. 1842. постављен је за настојатеља ман. Раванице. 1844. кнез Александар Карађорђевић одобрио је да се манастир оправи о државном трошку. Манастир је оправљен и покривен лимом. 1846. године пробијен је пут од „Врела“ код села Сење до манастира и подигнут преко речице Раванице мост од тесаног камена на свод. (Дотле се у манастир долазило преко брда које се налази с југозападне стране манастира). 1849. на рушевинама старе велике Лазареве трпезарије са северне стране цркве подигнут је манастирски конак, који је 1850. довршен и који постоји и данас.

За време архимандрита Јосифа Гавриловића (1894. —1905.) начињен је био у цркви под од цементираних плочица, а споља на цркви свуда около озидан „сокл“ од црвеног тесаног камена.

Најдуже је био старешина ман. Раванице архимандрит Макарије Милетић (пуних 35 година — од 1908 до 1943.). Он је препокрио цркву кад се 1919. године вратио из I светског рата, у коме је учествовао као војни свештеник. Изменио је затим столарију на цркви и конаку и снабдео конак потребним намештајем. Сазидао је више зграда на бившој манастирској економији „Бигар“ у Кучајнским планинама. За његово време обављена је на Видовдан 1939. године величанствена прослава 550 годишњице Боја на Косову. 25. јануара 1943. архимандрит Макарије је стрељан од стране Немаца на Бањици због тога што је помагао снаге Отпора

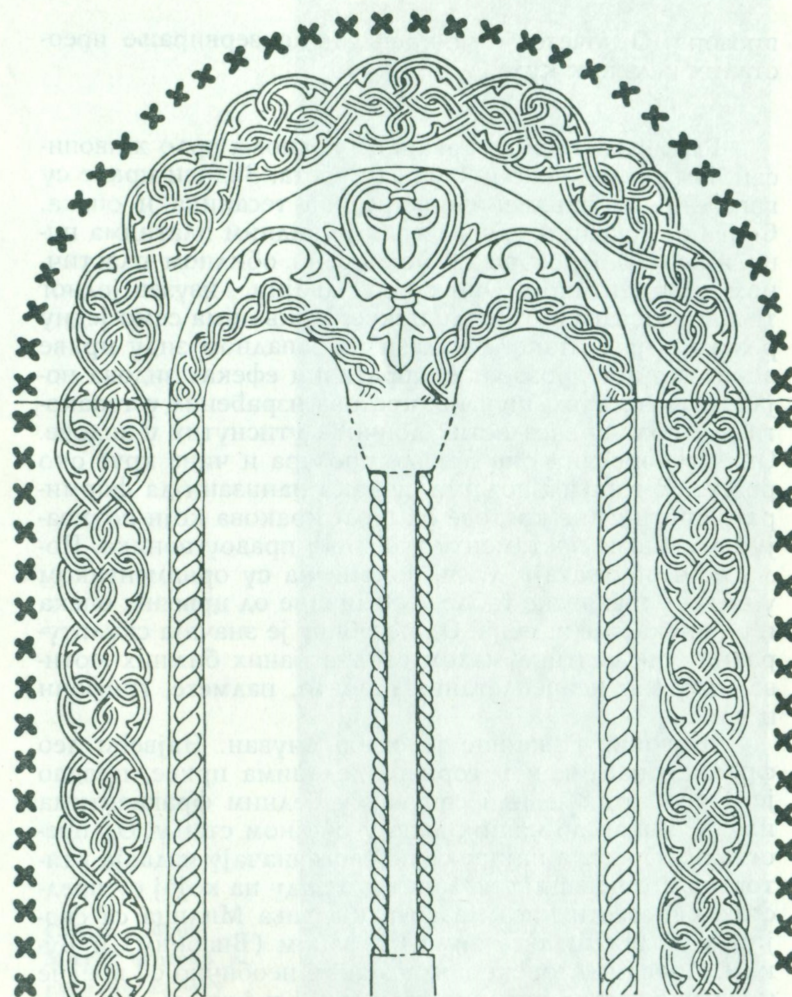
против окупатора. После хапшења и погубљења архим. Макарија уништена је — по ко зна који пут у историји — сва манастирска покретна имовина. Само здања цркве и конака нису претрпела већу штету.

*

Из овога прегледа виде се, углавном, перипетије кроз које је Раваница од постанка до сада пролазила. У XV веку Турци су манастир често нападали и пљачкали. У XVI веку он живи животом осталих манастира притешњених од Турака. При крају XVI века, приликом сеобе под Чарнојевићем, он запусте. У првој четвртини XVIII века поново је био нападан и пљачкан од Турака. У XIX веку је живот у њему текао поново и видео је лепих дана. За време I и II светског рата поново је доживљавао пљачкање и пустошење.

Али раваничка црква преживе све катастрофе и — сем оног рушења припрате крајем XVII века — увек остаде поштеђена. 1568. путописац Пигафета, а 1789. игуман Исаија изричито тврде да је црква увек остала поштеђена. Најопсежнија рестаурација цркве била је она у почетку XVIII века када је припрата поново подигнута. Осим те припрате која је при рестаурацији у XVIII веку добила потпуно нов облик, остала архитектура цркве није много измењена и ми смо у срећном положају да имамо пред собом цркву која споља није скоро нимало изменила свој првобитни изглед.

Од 1955. године Завод за заштиту и научно проучавање споменика културе НР Србије врши стручну конзервацију цркве. Са крова је скинут плехани и поново постављен оловни кров. Зидови су очишћени од малтера којим је црква у XIX веку била омалтерисана, тако да је дошла до израза сва живописност грађевине, зидане наизменично од камена и опека. После скидања малтера и креча дошла је до израза орнаментика око прозора. Око целе цркве израђена је каменом поплочана стаза и дренажа. Очишћене су и конзервиране фреске у цркви и постављен нови под од белог мермера. Наместо древних, постављени су мермерни оквири око

Прозор на северној фасади

(цртеж проф. Дерока)

прозора. Отпочето је чишћење и конзервирање преосталих камених кула.

*

Главни део цркве Раванице је споља врло живописан. Има једно веће и 4 мања кубета. Зидови цркве су израђени од наизменичних редова тесаника и опека. Складни испади и удубљења дају зидним платнима пуно живота. Прозори су уоквирени обилном пластичном орнаментиком. Они су сви двојни, изузев једног тројног на западном зиду цркве. Црква има само једну розету која се такође налази на западном зиду цркве више тројног прозора. Декоративни ефекат зидова појачава низ малих, шупљих крстова израђених у теракоти и у облику звездастих лончића утиснутих у зидове. Они су поређани око аркаде прозора и чине круг око розете. У горњим пољима су тако нанизани да формирају оригиналне крстове од шест кракова који почивају на једноме постаменту у облику правоугаоника. Поља која обухватају луци, покривена су орнаментиком у облику шаховске табле, формиране од црвених опека и од сивкастог камена. Од посебног је значаја скулптурална орнаментика махом стилизованих биљних мотива: цветови испреплетаних стабала, палмете, грифони и сл.

Живопис Раванице је слабо очуван. Највећи део фресака, насликан у горњим деловима цркве, пропао је. Преостатак је или сачуван у бедним фрагментима или је дошао до наших дана у очајном стању. Од преосталих фресака најпре се по свом значају издваја ктиторска композиција на западном зиду на којој су представљени свети кнез Лазар и кнегиња Милица са својим малолетним синовима Стефаном (Високим) и Вуком. Поред ктиторске композиције необично су вредне и фигуре светих ратника у северној и јужној певници. Изнад светих ратника насликане су сцене из Христовог живота као и сцене Христових чуда које испуњавају горње површине свих зидова. У јужној певници живописане су у једној зони „Исцељење раслабљено-

Свети пророк Михеј. Фреска у главном кубету

га“ и „Исцељење слепога у бањи Силоамској“. Изнад њих је „Божићна химна“ и „Дванаестогодишњи Исус међу књижевницима у јерусалиском храму“. Сасвим у врху јужне певнице дата је велика композиција „Уласка Христовог у Јерусалим“, која се својом живошћу и тежњом да се што верније прикаже овај свечани тренутак може сматрати као једна од најуспелијих фресака са овим мотивом у нашем средњевековном сликарству. Сцена је пуна живота. Једна мајка уздиже на рукама своје нејако дете, које с гранчицама у руци поздравља Христа; један човек носи на десноме рамену једно, док левом руком води друго дете. Око се зауставља на безброј детаља. Сцена са децом која се отимају о хаљину, уноси у слику и нешто жанра. Зид којим је опасан град (Јерусалим) и зграде у њему појачавају декоративан ефекат слике.

У централном кубету налазе се фреске 16 старозаветних пророка.

На западном зиду налази се, као и у осталим црквама ове епохе, „Успеније свете Богородице“. Многобројни медаљони светитеља на стубовима и дуж свих зидова сликани су живим и светлим бојама и представљају новину у сликарству крајем XIV века.

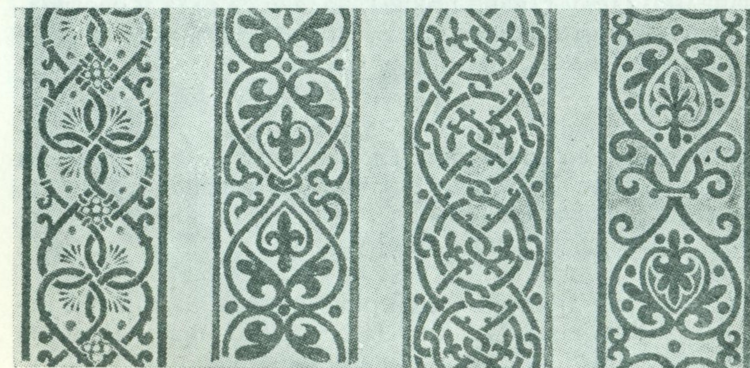
У тематици овог сликарства уочавају се извесни нови мотиви, карактеристични за ово доба ратова с Турцима и strepње пред турском освајачком најездом: сликају се свети ратници и читави циклуси Христових чуда. Инстиктивно се спремало за одбрану и очекивала чудесна помоћ Божја.

У колориту фресака преовлађује живописни елеменат. Уметник познаје драж која лежи у контрастима зелене и црвене, црне и жуте, жуте и плаве боје. Лепота медаљона на стубовима, о које се опире централно кубе, дугује се контрастима ових боја. Интензивно плава боја позадине, са које се издвајају ови медаљони, још већма појачава живописни ефекат. Потези светлих боја на лицу, оживљених овде-онде дубоким зеленкастим сенкама, дају лицима више акцената и моделисању више природности.

На жалост, за разлику од других манастира, у Раваници нису све фреске рађене на свежем влажном малтеру. Тој се околности и дугом прокишњавању цркве има највећим делом да припише што су се боје брзо испрале и избледеле.

Живописна **орнаментика** је у Раваници богато заступљена. Ње има на колонетама стубова, на древним стегама које везују цркву, на венцу „тамбура“ . . . За-

Орнаменти на стубовима у цркви ман. Раванице

(по акварелима Б. Таназевића)

ступљена је „геометријска“ и „биљна“ орнаментика у најразноврснијим преплетима. И орнаментика износи на видик уметникову тенденцију за живописним контрастима. Лепота ових орнамената управо и лежи у живописном ефекту који чине контрасти боја.

Живопис припрате (предњег дозиданог дела цркве) је из XVIII века. Ове су фреске вероватно радили зографи из Македоније. Од значаја је већ поменути портре јеромонаха Стефана Даскала, који је подигао ову припрату и обновио манастир. Он је насликан одмах до улазних врата, на западном зиду са северне стране.

Од првобитног живописа из XV века очувана је у припрати само икона св. Богородице изнад улазних врата у главни део цркве.

*

У југоисточном углу припрате налази се **гробница преподобног Ромила** који се у XV веку подвизавао близу манастира Раванице у једној пећини (уништеној приликом изградње железничке пруге Д. Ћуприја—Равна Река).

*

Мошти светога кнеза Лазара које су 300 година лежале у Раваници (на постољу испод ктиторске иконе у западном делу главне цркве), налазе се сада у београдској саборној цркви, куда су пренете за време II светског рата из ман. Врдника у Срему.

*

Око манастира очуван је, поред свих рушења у току векова, **део утврђења**. На северозападу су очувани делови „куле Милоша Обилића“, а североисточно од конака „кула кнеза Лазара“ на којој се још виде трагови фресака у једној малој апсиди.

*

На јужној страни од цркве налази се гроб Карађорђевог војводе Цинцар Јанка Поповића, родом из Охрида, који је у Србију дошао око 1800. године, учествовао у Првом устанку и нарочито се истакао у боју на Мишару.

РАВАНИЦА ДАНАС

30. октобра 1946. године управу манастира Раваница примила је **игуманија Јефимија Мићић** са 25 монахиња. Том приликом је Раваница први пут у историји постала женски манастир. Игуманија Јефимија је у то тешко послератно време уложила много труда да манастир подигне, како у економском тако и у духовном погледу. Сакупила је поново бројно сестринство које је у току рата двапут протеривано и растурано (први пут од Мађара из манастира Ковиља у Бачкој и други пут од усташа из манастира Фенека у Срему). У Раваницу је игуманија Јефимија дошла из Свете Петке где је за време окупације управљала Домом избегличке деце, а после рата **Домом дефектне деце**. Умрла је 3. августа 1958. у Раваници где је и сахрањена.

Сестринство манастира Св. Петке са епископом 1963. године

Сад је настојатељица овог манастира **игуманија Гаврила Игњатовић**. Рођена је у Чукојевцу код Краљева 1920., замонашена у расу 1946. у ман. Раковици, у малу схиму у Раваници 1956. Примила управу ман. Раванице после смрти игуманије Јефимије 1958., произведена у чин игуманије 1960. Поред Раванице игуманија Гаврила управља и **манастиром Св. Петке** код Параћина, где је смештен **Дом дефектне деце** коју наизменично негују сестре ова два манастира.

У Дому дефектне деце

Сестринство манастира Раванице и Св. Петке 1. августа 1972. године, поред игуманије, сачињавале су

Монахиње:

1. Евдокија Доменовић, рођ. у Соколићу (Чачак) 1912, замон. 1934,
2. Параскева Доменовић, рођ. у Соколићу (Чачак) 1912, замон. 1934,
3. Анастасија Чабрић, рођ. у М. Крушевици (Варварин) 1917, замон. 1934,

4. Февронија Милојевић, рођ. у Г. Горјевници (Чачак) 1913, замон. 1934,
5. Марија Чеперковић, рођ. у Рсавцима (Трстеник) 1911, замон. 1934,
6. Исидора Божовић, рођ. у Прељини (Чачак) 1900 замон. 1934,
7. Макрина Јовановић, рођ. у Чукојевцу (Краљево) 1911, замон. 1934,
8. Јестира Тутуновић, рођ. у Рајцу (Чачак) 1908, замон. 1934,
9. Сусана Чабрић, рођ. у М. Крушевици (Варварин) 1915, замон. 1939,
10. Атанасија Остојин, рођ. у Кикинди (Банат) 1903, замон. 1940,
11. Теоктиста Кљајић, рођ. у Кикинди (Банат) 1913, зам. 1946,
12. Марина Стефановић, рођ. у Г. Комарици (Краг.) 1913, замон. 1947.
13. Глафира Пантић, рођ. у Избеници (Варварин) 1919, замон. 1947,
14. Теофила Арсић, рођ. у Орашју (Варварин) 1916, замон. 1947,
15. Текла Стојимировић, рођ. у Сиракову (Пожар.) 1919, замон. 1937,
16. Меланија Петровић, рођ. у Рибници (Краљево) 1896, замон. 1969.
17. Јустина Чабрић, рођ. у М. Крушевици (Варварин) 1922, зам. 1948,
18. Јелисавета Пауновић, рођ. у с. Жичи (Краљево) 1921, зам. 1948,
19. Марта Чабрић, рођ. у Опарићу (Рековац) 1893 зам. 1965.

Расофорне монахиње

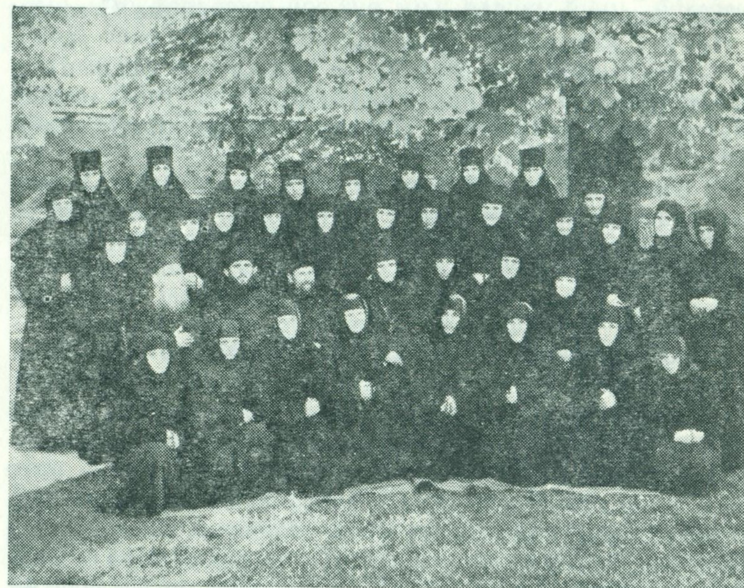
20. Дарија Тодоровић, рођ. у Карановчићу (Варварин) 1930, замон. 1946,
21. Евгенија Чабрић рођ. у М. Крушевици (Варварин) 1924, замон. 1949,
22. Доротеја Тодоровић рођ. у Карановчићу (Варварин) 1925, замон. 1949,
23. Нина Стевановић рођ. у Опарићу (Рековац) 1922, замон. 1950,
24. Антонина Стевановић рођ. у Опарићу (Рековац) 1926, замон. 1949,
25. Минодора Матић рођ. у Боканима (Славонија) 1915, замон. 1950,
26. Јулијана Николић рођ. у Орашју (Варварин) 1916, зам. 1951,
27. Василиса Шљивић, рођ. у Д. Видову (Параћин) 1924, замон. 1951,
28. Ирина Чеперковић, рођ. у Рсавцима (Трстеник) 1927, замон. 1952,

29. Магдалина Чеперковић, рођ. у Рсавцима (Трстеник) 1929, замон. 1952,
30. Јефимија Ристивојевић, рођ. у Гојној Гори (Ужице) 1931, замон. 1953,
31. Агнија Стојимировић, рођ. у Сиракову (Пожаревац) 1933, замон. 1960.
32. Сусана Дубљанин, рођ. у Рибашевини (Ужице) 1931, замон. 1960.
33. Пелагија Петровић, рођ. у Ратини (Краљево) 1933, зам. 1960.
34. Стефанида Чабрић, рођ. у Калудри (Рековац) 1918, зам. 1960,
35. Агрипина Ристановић, рођ. у Г. Горјевници (Чачак) 1934, замон. 1963,
36. Марта Чеперковић, рођ. у Рсавцима (Трстеник) 1936, замон. 1963,
37. Јефросинија Милановић, рођ. у Затоњу (Пожаревац) 1942, замон. 1963,
38. Серафима Матић рођ. у Маскару (Варварин) 1932, зам. 1964,
39. Христина Јевтовић, рођ. у Мушићима (Чачак) 1930, зам. 1964,
40. Кикилија Бaћић, рођ. у Избеници (Варварин) 1931, зам. 1965,
41. Ана Урошевић, рођ. у Гојној Гори (Чачак) 1922, замон. 1965,
42. Ксенија Марјановић, рођ. у Орашју (Варварин) 1935, замон. 1966,
43. Акилина Живановић, рођ. у Мишевићу (Светозарево) 1940, замон. 1966,
44. Гликерија Стевлић, рођ. у Г. Горјевници (Чачак) 1939, замон. 1966,
45. Агатија Лазић, рођ. у Сењу (Ћуприја) 1936, зам. 1966,
46. Зоја Пајић, рођ. у с. Глушцима (Богатић) 1903, замон. 1968,
47. Јулита Џаџић, рођ. у Дивишову (Чехословачка) 1890, зам. 1970,

Искушенице

1. Милосинка Филиповић
2. Живадинка Стевановић
3. Вера Пантелић
4. Анђа Марковић
5. Надежда Стевлић
6. Добрила Џаџић
7. Гордана Милосављевић
8. Бојана Божић
9. Радмила Тодоровић
10. Драгиња Симић
11. Милица Атанасковић
12. Марица Ђокић
13. Марија Марковић
14. Ружица Атанасковић
15. Светлана Марковић
16. Мирјана Марковић
17. Марија Чеперковић

Духовничку дужност врше у Раваници: синђел Максим Рајчић, јеромонах Јован Ристивојевић и Харитон Бранковић, а у Св. Петки јеромонах Лазар Лукић. У манастиру су нашли уточишта и стари монаси Теодор Петровић и Стефан Стевановић.

Сестринство манастира Раванице са духовницима

Монахиња Јефимија била је кћи ћесара Војихне, намесника области око града Драме (сада северна Грчка). и жена деспота Јована Угљеше Мрњавчевића, који је био господар у крајевима око града Сера.

После Угљешине погибије на Марици 1371, Јефимија је живела на двору кнеза Лазара у Крушевцу код своје рођаке кнегиње Милице, а после Косовске битке (1389) помагала је Милици и њеним синовима Стефану и Вуку у управљању државом

Као калуђерица живела је касније у манастиру Љубостињи, Миличиној задужбини. Ту је 1402. године извезла златном жицом „Похвалу" на покрову за кивот светог Кнеза Лазара.

Кивот се са моштима светог Кнеза данас налази у Београдској саборној цркви, а Јефимијин се покров чува у Музеју Српске православне цркве у Патријаршији у Београду.

Јефимијина „похвала" Кнезу Лазару

Међу лепотама овога света васпитао си се од своје младости, о нови мучениче Кнеже Лазаре, и снажна рука Господња показа Те силним и славним међу свом земаљском господом. Управљао си земљом Отачаства свога, обасипао си свим добрима поверене Ти хришћане, и с храбрим срцем и с великом вером изишао си пред Непријатеља, расудивши да ти срце не може гледати како хришћанима Твога Отачаства владају Исмаиљћани. Одлучио си: ако не победиш, да оставиш земаљско господарство, обагриш се својом крвљу и ступиш међу војнике Цара Небеског. И тако си обе жеље испунио: и Непријатеља* си поразио и од Бога венац мучеништва примио.*

Сада, када си прешао у небесну вечну радост немој заборавити своју децу, која су остала сирота. Многе невоље и боли обузеше Твоја љубљена чеда и у многим мукама проводе живот, јер над њима владају Исмаиљћани.

Свима нам је неопходна Твоја помоћ, зато Те преклињемо: моли се Господу за љубљене Ти синове и за оне који им с љубављу верно служе, јер су Твоји синови изложени великим невољама. Они који једу њихов хлеб подигоше против њих велику буну, бацивши Твоја добра у заборав.

О Мучениче, иако си прешао из овога живота у вечни, Ти осећаш муке и невоље своје деце. Преклони колена пред Господом, који Те је увенчао славом и умоли Га да Твоја деца богоугодно и у добру проведу живот. Помоли се још да православна хришћанска вера остане неокрњена у Твоме Отачаству.

Моли се да Бог даде победу Твојим љубљеним синовима кнезу Стефану и Вуку над видљивим и невидљивим непријатељима.

Сабери свете мученике и помоли се са њима Богу који Те је прославио. Позови светог Георгија, покрени Димитрија, убеди Теодора, узми са собом светог Меркурија и Прокопија, а не остави ни четрдесет севастијских мученика у чијем завичају војују љубљена Ти чеда кнез Стефан и Вук. Моли да им се даде од Бога помоћ. И дођи нам у помоћ где год да си!*

Погледај милостиво на овај мој мали дарак и прими га као велики. Нисам Ти могла принети достојнију похвалу, него — по сили мог малог разума — само ову, те и не заслужујем награду.

Али Ти си, мили мој господару и свети мучениче, био издашне руке и када си раздавао блага овога света, па ћеш тако обилно раздавати и она велика и непролазна блага која си сада од Бога примио

Ти си мене — избеглицу примио у свој дом и исхранио. Сада Те молим и за земаљско и за духовно добро: и да ме, сироту, исхраниш и да утишаш љуту буру душе и тела, мојега —

— Јефимија Ти, свети, ово усрдно приноси.

* *Султана Мурата*

* *У Малој Азији, где су се тада налазили на војни Стефан и Вук*

СВЕТОЈ РАВАНИЦИ

Наша српска, мила Раваница,
Часнога је крста заточница,
Часног крста и слободе златне,
Јек и одјек Жиче седмовратне.

Ту је душа светога Лазара
И дичнога Рада неимара;
Ту је душа царице Милице,
Ту косовске душе мученице.

Ту је душа Високог Стевана
И великог старца Југ Богдана;
Ту су душе девет Југовића
И војводе Милош Обилића.

Ту су душе Косовских ратника
И без броја српских духовника
Што земаљско царство оставише
А небеско царство задобише.

Свима њима ми се поклањамо,
Витештвом се њиним напајамо,
Ромилову љубимо гробницу
Молећ Бога и Богородицу.

Молимо се Свевишњему Богу
Да нам љубав дарује и слогу.
И славимо пресвету Тројицу
Да нам чува цркву Раваницу.

Е. Н.

Пренос моштију светог кнеза Лазара у Раваницу

Кад Лазару одсекоше главу
На Косову, крај воде кладенца,
Састаше се многи свештеници,
Три стотине старих калуђера,
И дванаест великих владика,
И четири стара патријара:
Прво пећки, друго цариградски,
Васељенски и јерусалимски;
Облачише велике одежде
И на главе капе камилавке,
И у руке књиге цароставне,
Па читаше велике молитве
И држаше велика бденија;
За три дана и три ноћи тамне
Ни седоше, ни се одморише,
Ни легоше, ни санка имаше:
Моле свеца, куд ће светац поћи,
И којој ће Лазо задужбини:
Ил' ће Жичи или Студеници,
Или Пећи или Дечанима,
Ил' ће Петци, или ће Павлици,
Ил' Петровој цркви под Пазарем,
Ил' у Градац, или у Девича,
Ил' у Бањску, ил' у Милешевку,
Ил' у Призрен Аранђела цркви,
Да или ће у Вилиндар свети,
Да или ће у Маћедонију?
Неће светац задужбини туђој,

Већ он хоће својој задужбини,
А у своју красну Раваницу,
Под високом, под Кучај-планином,
Што је Лазо саградио цркву
За живота још за својега,
Саградио себи задужбину
О свом хлебу и о своме благу,
А без суза, без сиротињскијех.

Пренесоше мошти светитељске,
Свето тело славног цар-Лазара,
У његову красну задужбину,
Задужбину цркву Раваницу.